

lor, de dotare, precum și de prezentare a unor situații concrete întâlnite pe teren.

Capitolele 11 și 12 sunt dedicate: a) unității militare și grupului de pompieri și b) sistemului unităților bancare și al cooperativelor de credit. Analiza celor două domenii este făcută din perspectiva organigramei și a funcționalității.

Și de această dată apreciem că cele două capitole mici puteau să fie incluse în cuprinsul altor capitole referitoare la viața orașului. Același lucru este valabil și pentru capitolul 13 referitor la servicii pentru populație.

Chiar dacă pe parcursul lucrării apar unele probleme formale de prezentare în analiza domeniilor studiate, meritul incontestabil al autorului constă în faptul că mobilizează echipele de studenți care participă la cercetările de teren, să redacteze și să finalizeze o parte din materialul cules.

Trăilă Cernescu

DUMITRU OTOVESCU (coordonator)

Monografia sociologică a orașului Novaci. Craiova, Edit. Beladi, 2000 (184 p.)

Această lucrare de tip „monografie sociologică” completează „triada” preocupărilor prof. univ. dr. Dumitru Otovescu (de formație sociolog) de la Universitatea din Craiova în domeniul cercetărilor monografice, în calitate de coordonator.

Astfel, după cercetările monografice întreprinse asupra județului Mehedinți și a orașului Târgu-Cărbunești în anii 1997 și 1999 (ambele apărute la aceeași editură), un colectiv de studenți și cadre didactice de la Secția filosofie-sociologie a Universității din Craiova și-a continuat preocupările de specialitate, efectuând, în vara anului 2000, o investigație de teren asupra orașului Novaci și a satelor învecinate, rodul acestei cercetări fiind această carte pe care v-o prezentăm.

Acest volum „este prima monografie sociologică închinată comunității umane a novă-

cenilor” așa cum se exprimă coordonatorul, care vede lumina tiparului, cu toate că această zonă a făcut de-a lungul timpului, obiectul mai multor cercetări științifice, dar unele cu caracter predominant istoric, iar altele de factură antropologică și filosofică.

Lucrarea este structurată pe 17 capitole și 3 anexe, prezentând localitatea și zona Novaci sub aspectul condițiilor naturale, istorice, economice, demografice, culturale, al organizării instituționale și al principalelor activități specifice, după modelul (în mare parte) abordării monografice magistral ilustrat în sociologia românească de către Dimitrie Gusti.

În pregătirea teoretico-metodologică a cercetării de teren și-a adus contribuția, printre alții, dr. Trăilă Cernescu, director executiv al Centrului de Sociologie Urbană și Regională București (CURS). Datele și informațiile culese din teren, prelucrarea și analiza acestora, studierea și interpretarea altor izvoare și documente (ex. revista locală „Miorița novăceană”, „Monografia orașului Novaci” de Ileana Basarab etc.), toate acestea trecute prin filtrul neutru al cercetătorului în interpretarea fenomenelor și proceselor pe care le studiază, au contribuit la „nașterea” acestei lucrări bine încheiate, care aduce un spor de cunoaștere a acestei comunități umane din perspectiva unei monografii sociologice, a întregului univers de viață a acesteia.

Pentru o mai bună înțelegere a conținutului acestei monografii, vom trece în revistă câteva aspecte mai semnificative.

În primul capitol sunt prezentate „condițiile naturale ale vieții sociale”: ca *ășezare*, orașul Novaci este situat în partea nord-estică a județului Gorj, în depresiunea precarpatică Cernădia-Novaci, la poalele munților Parâng, *clima*, în zonă, este temperat-continentală, cu influențe mediteraneene și o umiditate pronunțată; cea mai mare *apă* ce traversează localitatea este râul Gilort; pe cele 17 subtipuri de *sol*, între care se întâlnesc frecvent podzoluri pseudogheizate, există o *floră* și o *faună* extrem de variate; orașul se întinde pe o *suprafață* de 24.250 ha și are o *populație* de 6.427 persoane, conform recensământului din 1992.

Din lucrarea recenzată aflăm date relevante despre „evoluția social-istorică și toponimia locală”.

Despre Novaci se vorbește prima oară într-un hrisov al lui Radu cel Mare, datat la 9 martie 1502 la Târgoviște. Însă „bogatele resurse prezente în zonă – piatră și lemn ca materiale de construcție, apă și pășuni pentru creșterea vitelor, pământ pentru agricultură pe văile râurilor, vânat și pește din belsug – justifică existența umană pe aceste meleaguri încă din neolitic. Astfel, în zona fostului sat Pociovaliște au fost găsite: topoare de piatră șlefuite, răzuitoare ale omului neolitic, aparținând culturii Coțofeni” se arată în carte. Mergând pe firul evoluției social-istorice este demn de semnalat că la 2 iunie 1968, comuna Novaci a fost declarată localitate urbană. De asemenea, prezintă interes descrierea legendelor și ipotezelor privind întemeierea și denumirea localității Novaci, a familiilor boierești și a personalităților marcante, a lăcașurilor de cult și a toponimiei locale.

O pondere semnificativă în acest volum o ocupă capitolele referitoare la *instituții*, începând cu instituțiile medicale și de asistență socială, cu cele educativ-culturale și de loisir, continuând cu instituțiile judiciare și de apărare a ordinii publice, cele bancare și încheind cu instituțiile primăriei și administrației locale, a celor de servicii publice și chiar cu organizațiile politice și liderii acestora, considerându-se de către autori că: „instituțiile unei comunități umane reprezintă modul durabil de organizare al acesteia și de asigurare a desfășurării tuturor activităților sociale, în jurul acestora gravitând întreaga viață a colectivității”.

Din punct de vedere sociologic, pe linia tradiției școlii gustiene, ni se par mai bine fundamentate, argumentate și redactate capitolele referitoare la civilizația și viața spirituală tradițională a zonei, la structura și semnificațiile ceremonialului funerar precum și cele cu privire la moștenire și proprietate.

Sociologia analizează tradiția, privind-o ca pe o componentă de bază a vieții sociale. Ea este prezentă în toate sferile de organizare a societății. Indivizii și grupurile sociale își

formează identitatea prin raportare la trecut, principiul de orientare al acțiunii sociale fiind reprezentat de tradiții. Se poate spune că tradiția este o condiție sine qua non a continuității și, deci, a existenței unei culturi. „Ca și toate celelalte așezări umane care își au tradițiile lor, tot așa și Novaciul le are pe ale sale. În trecut, datorită existenței a două categorii de populație, pământeni și ungureni, tradițiile de aici au înregistrat diferențieri în funcție de cele două grupări de populație. Cu timpul, traiul în comun și activitățile locuitorilor din zonă au condus la apariția unei culturi omogene în respectivul spațiu social. Procesul de omogenizare a fost alimentat și de constituirea unor familii mixte (între pământeni și noii veniți, ungureni), proces care a devenit pregnant în jurul anului 1940” – se arată în lucrare. Specificul tradițiilor de aici este dat și de particularitățile mediului geografic. Caracteristica montană a reliefului conferă un specific păstoresc tradițiilor locale. Referitor la obiceiurile legate de naștere și botez menționăm: „timp de 40 de zile înainte de naștere, femeia nu mai are voie să aducă apă, să pregătească mâncare, nu are voie să treacă peste apă sau să se uite la un om handicapat”; la 3 zile după naștere vin „ursitoarele”, care prevestesc viitorul copilului; în apa de scaldă se pune „apa de moașă” (apă, busuioc și lumânare, sfînțite). Obiceiurile legate de căsătorie și nuntă sunt, poate, cele mai frumoase din întregul ansamblu al tradițiilor populare. Tinerii se cunosc la horă, la muncă, la poartă sau în alte împrejurări; buchetul miresei se făcea din „foaie-n fiu” și busuioc; „bărbieritul mirelui”, „mersul” la apă al miresei, „plânsul” miresei de către părinți, plecatul pe „calea mare” constituie evenimente specifice.

În ceea ce privește moartea, „solemnitatea ceremonialului înmormântării și rigoarea cu care este îndeplinit, până în cele mai mici amănunte, dovedesc respectul față de moarte și, mai ales, grija pentru o ulterioară confortabilă a defunctului. Moartea este privită ca o mare inițiere și, ca atare, necesită un ritual de trecere”. În semn de doliu se pune o năframă neagră la poartă, iar bărbații din familia mortu-

lui umblă cu capul descoperit și nerași timp de șase săptămâni. De asemenea, timp de 40 de zile de la înmormântare, două fete sau două văduve duc „izvoarele”. Se poate spune că nordul Gorjului reprezintă un adevărat laborator de cercetare a fenomenului ritual; plecându-se de la realitatea etnografică cercetată, reiese că în cazul practicilor funerare analizate aici, este mai potrivită utilizarea noțiunii de *ritual/cântec ritual* decât pe cea de *ceremonial/cântec ceremonial* cum s-a încetățenit în lucrările de specialitate.

Informații documentate se regăsesc în această lucrare despre moștenire și proprietate, despre originea istorică a proprietății devălmașe ca și despre trăsăturile obștei în devălmașie.

Volumul recenzat cuprinde și un capitol referitor la structura opiniilor, aprecierilor și mentalităților colective ale comunități umane din Novaci, redactat pe baza aplicării unui chestionar, dar din păcate sunt prezentate numai întrebările și răspunsurile obținute (frecvențele), nefăcându-se o analiză și o interpretare sociologică a acestora.

Per ansamblu, lucrarea este binevenită și este utilă pentru cei interesați. Principalul merit al coordonatorului, dr. Dumitru Otovescu, constă în orientarea preocupărilor sale spre investigarea orașelor mici și mijlocii, pe care le socotește reprezentative pentru un anumit areal geografic și social-uman. Din acest punct de vedere, monografia sociologică a orașului Novaci ne arată că acolo „este o comunitate de oameni destul de bine integrată socialmente, ceea ce ar facilita derularea eficientă a unor programe de investiții, dezvoltare și asistență socială (întrucât dispune de suficiente resurse proprii)”. Abordarea monografică din această perspectivă ni se pare salutară.

Vasile Ancuța-Romanescu

MICHAEL M. CERNEA, CRISTOPHER McDOWELL (editors)

Risks and Reconstruction. Experiences of Resettles and Refugees. World Bank, Washington, D.C., 2000.

Plecând de la premisa că sociologia românească trebuie să-și cunoască sociologii de valoare din diaspora, aflați în circuitul mondial de valori, acest eseu are ca scop, pe de-o parte să prezinte una din ultimele apariții ale editurii Băncii Mondiale iar pe de altă parte, să prezinte pe editorul său principal, sociologul american de origine română, dr. Michael Cernea. Voi începe întâi cu prezentarea autorului care, deși membru al Academiei Române din 1991, este mai puțin cunoscut sociologilor români.

Dr. Michael Cernea – cariera americană

Prima dată am aflat de Mihail Cernea când, ca student la Sociologie, i-am studiat cartea „Sociologie americană” apărută la editura Enciclopedică în 1974. Iar întâmplarea a făcut să-l întâlnesc la Washington. Lucrând ca asistent de cercetare la Woodrow Wilson Center cu profesorul englez Martin Albrow, am aflat că acesta dorea să-l intervieveze pe domnul Michael Cernea, alături de senatorul american Daniel P. Moynihan și de economistul șef al Băncii Mondiale, Joseph Stiglitz, oameni care, după părerea lui Albrow, au avut o contribuție esențială în scientizarea politicilor publice globale și au introdus sociologia în discursul despre globalizare.

Iată un scurt curriculum vitae al lui Michael Cernea.

După ce a absolvit sociologia la Universitatea București, Cernea și-a luat doctoratul în sociologie și filosofie socială la aceeași universitate, fiind un demn continuator al Scolii sociologice de la București și lucrând în special în domeniul sociologiei rurale. În România a fost un apropiat al lui Henri H. Stahl. Între 1968-1969 a beneficiat de o bursă de studii la Centrul de studii avansate în științele comportamentului social de la Stanford University (SUA). În 1974 a fost angajat, la sugestia directorului de atunci al Băncii, Robert